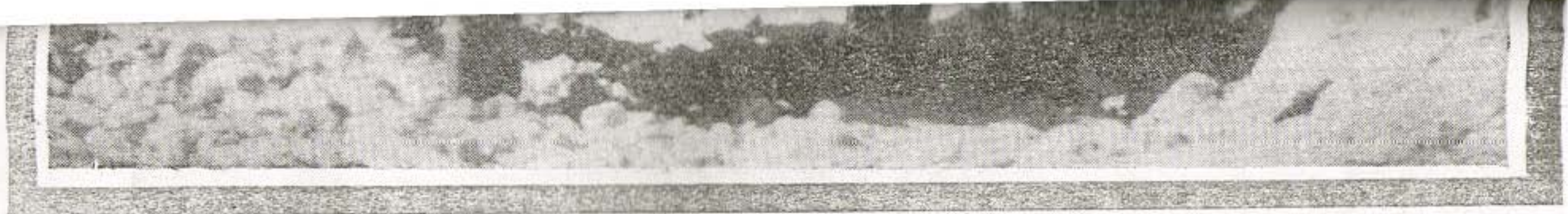

חייו וקורותיו של יאיר פלד ב'

יאיר יורד ראשון בגיפ, בדרך שפרצו אנשיו יחד עם בני הקיבוצים

תובע. דרקה יסורי

מאת יוסף ארגמן

באחד הימים הטיל יאיר באופן בלתי צפוי לחלוטין "פצצה" מקורית. בשיחה עם הסגל הציע להכניס את האופניים, כרכב קרבי, לשימוש אנשי הסיירת. אילמלא הכירו את שיגעונותיו של המ"פ, עשוייה היתה הצעה זו להפוך לפצצת-צחוק. אלא שיאיר היה רציני לחלוטין ותמך את הצעתו בטיעונים הגיוניים. האופניים, אמר, שקטים, מהירים וקלים להצנחה. ניתן לעבור בהם מרחקים ארוכים בלא להתגלות. הם דורשים טיפול מועט ויש שטחים נרחבים בארץ. במיוחד ההמאדות, שניתן לעבור באופניים. קשה להניח, שמישהו אחר היה מצליח לשכנע את המח"ט, מנחם אבירם, להסכים לניסוי האופניים, אך יאיר עשה זאת, כפי ששיכנע גם בפרוייקטים אחרים.

שבת אחת הביא ארבעה זוגות אופניים בנסיעת ניסיון מיגור, ושעה שהכל עדיין היו מגחכים, נחתו לפתע ביחידה 40 זוגות אופניים, שנרכשו עבור צה"ל באמתלות שונות. בהטי"ב ששמעו על האופניים וצחקו. אמרו, שזה מישחק ושעוד מעט תיסע הסיירת כולה על קורקינטים. אלא שיאיר כבר היה "שרוף" לרעיון:

מספר אחד מחייליו: "התחילה תקופה של מסעות איפניים, לימוד והסתגלות לרכב החדש. יאיר לא נתן פקודות, אלא פשוט לקח זוג אופניים ורכב עליו. רכיבה על אופניים באיזור הנגב מצריכה ניסיון רב. ללא ניסיון צפוי הרוכב למיכ" שולים רבים. ההופכים את הנסיעה לבילתי-אפשרית ממש. יאיר

נתן לנו להיפגש עם המיכשולים כשהוא נוסע מאחור. אינו ממהר ואינו מפגר. מעולם לא התריע במלים ובדיבורים, אלא תמיד במעשה מופת-אישי.

"אחת הבעיות הרציניות במסעי האופניים היתה, תקרים בוואדיות. הסיבה לכך היתה נעוצה בשיטה הסוככנית. עץ זה מסור מסביבו קוצים, שהיו "מפנצ'רים" גלגלים על ימין ועל שמאל. משעמד על עובדה זו, היה יורד מאופניו לפני השיטה, מעלה את האופניים על כתפיו, עובר את איזור העץ וממשיך לרכב. בהתהלה חייכנו, אלא שעד מהרה עמדנו על יעילות הפיתרון הפשוט וחיקנו אותו".

מתחילות סדרות וסיורים כשהאופניים משולכים בתוכנית האימונים. הטירונים המגיעים, באותו החודש לסיירת, נדהי" מים כאשר בתוך רשימת השיעורים אותם יעברו הם מוצאים את הסעיף: הכרת האופניים.

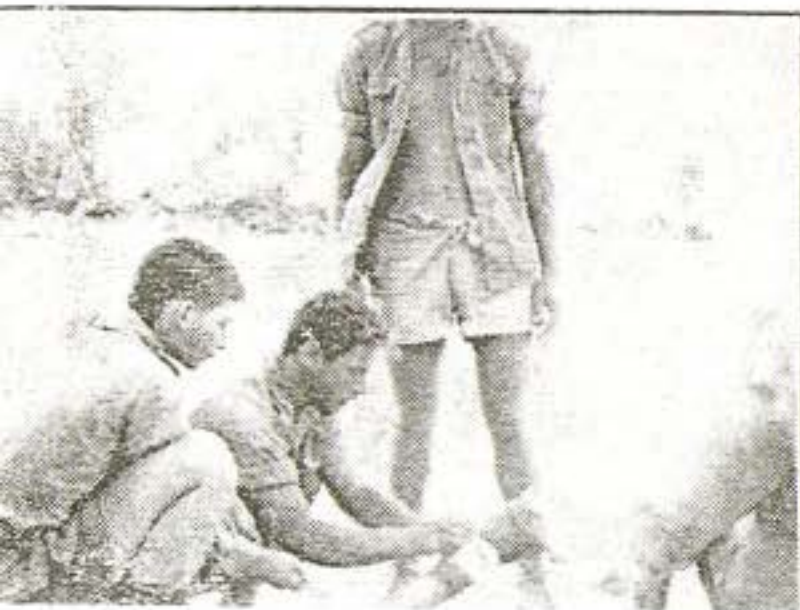
תוך כדי אימונים, מתכננים גם את צורת הלחימה מעל-גבי המושב, לומדים לזרוק רימונים תוך כדי נסיעה ולירות מן המותן. שאיפתו הכללית של יאיר, להכשיר רכב לנסיעה ב" ערבה ללא קשר עם הבסיס. מגמתו: לאפשר חיים בקומנדקאר או בגיפ ללא תלות, כשהאופניים משמשים כלי-רכב קל, שי

לוחמים רכובים על אופניים
ועל גבי גמלים, שעל דבשותיהם
ניסו להתקין ה צובות-ירי,
למטרות סיור ולחימה, ובני
קיבוצים הפורצים שכס-אחד עם
לוחמי הסיירת דרך חדשה
במידבר, אלה מקצת החידושים
שהנהיג יאיר פלד, מפקד סיירת
הצנחנים שנרצח החודש,
לפני 20 שנה

המשך

אנשי הסיירת והקיבוצניקים בעבודתם בדרך יעלים

התוודע לאחר מכן אחד מאנשי הסיירת, זה נשמע לנו כבדיחה תפלה למרות שכבר פרצנו איתו כמה דרכים.

החלה פעולת הכנת הצבא הסכים לתת סיוע בציוד ובאמי צעים. יאיר החל לשבור את הראש באשר לאופן הצגת העניין בפני הנוער והתנועות. הקושי העיקרי היה נעוץ בעובדה שעד אז, טרם היו מיקרים דומים בהם גויסו נערים לפעילות משותפת, כלשהי, עם חיילים.

יאיר קם והלך אל מזכירות התנועות הקיבוציות. לא אמרו לו, "לא"; הפנו אותו אל המשקים, שיחליטו הם, כל משק לפי שיקוליו. יאיר אינו מתעצל, הוא נוטל גיפ מיחידתו, מזמין מיגור את אחיו הצעיר, יודקה, ושני נציגים של התנועה הקיבוצית. מצרף אליהם נהג מן הסיירת ומשלח את הרביעיה לדרך. הגיפ טובב מצפון הארץ ועד לנגב. המישלחת מסבירה, משכנעת, באה בדברים עם הנערים והנערות. בה בעת מחלקת ביניהם "דפי מיבצע" ברוח ההומור הטוב של יאיר. היה זה מיסמך "סודי" מנוסח במתכונת מדויקת של פקודת מיבצע צבאית, כאשר אל תוכה יוצק יאיר את מיטב הסלאנג של בעלי הדבר, את כל החוכמות המדברות אל ליבם, את כל העשוי לשמש אתגר מלהיב:

להלן מספר קטעים:

"מיבצע דרך היסורים" 1

קרקע: הקטע הדרומי במפת הארץ, מיטתו קנומן של אבן נוקשה, שיפכי סלעים, מורדות תלולים של אבן, הרי גרניט, ערוצים עמוקים ומפלים גבוהים, בסך-הכל איזור שיד אלהים עשתה שם הכל למען לא תעבור בו דרך לעולם.

אוייב: חום נורא, עייפות שבאה בעיקבותיה, יבלות בידים, מים שאינם קרים, אוכל שטוב ממנו מוגש בבית אצל אמא ושינה שנפסקת כשבחוץ עוד הושך ושנמשכת אחר-כך — כשבחוץ כבשן.

מחזתינו: — חיילים, בנים ובנות מקיבוצים שונים, חבלי נים, נהגים וקשרים — כולם בעלי התכונות הבאות: כושר עבודה ותושיה, התמדה, יכולת לחייך בחום של — 45 מעלות, רצון עז לבצע את המשימה ויהי מה (כל מי שחסרה לו יותר מתכונה אחת מן הנ"ל, יכלל בסעיף "אוייב").

אחריות על הבידור — כל ערב תנועה קיבוצית אחרת, בערב האחרון, לאחר כשלון הערבים הקודמים, ידגימו החיילים איך צריך לארגן ערב בידור.

כדי להוסיף עוד סממן, העביר יאיר למועמדי המיבצע מיספר טלפון, שבאמצעותו יוכלו לשאול פרטים נוספים. איזה מיספר הוא זה? היכן זה בכלל? לא חשוב, "סיד צבאי".

בתום מסע המישלחת החלה הציפיה. בתחילה היתה שתי-קה, דומה היה כי הפעם הרחיק יאיר באופטימיות שלו. רק לאחר מכן נודע: זו "תקופת הדממה" לא היתה אלא השלב בו התווכחו הנערים על השתמטות מהגיגות-הגמר של השנה, שמועדן הצטלב עם מועד המיבצע, היה אז מיקוח גם עם סדרני העבודה, וימים של הכנת הציוד. אחר-כך החלו לבוא הפניות, צילצולי טלפון באו בניקר, בצהריים, בערב ובלילה. הנערים הזמינו את המיספר המיסתורי, שאלו "מי שם?" ונענו בכל מיקרה:

"כאן יאיר, יש בעיות? שאל חביבי... אלא שעד מהרה נתמלאה המכסה ויאיר נאלץ היה להשיב: "מצטער חביבי, אין כבר מקום". מה שיותר עוד, היה לארגן את המיבצע, לתכננו עד לפרט האחרון, להכניס את התיכנון למיסגרת הזמן והשלבים שנקבעו ועליפי האמצעים שהוקצו.

שישה ימים עמדו לרשותו. את הראשון הועיד לתנועה אל איזור הפעולה, את שלושת הימים לאחר מכן — לעבודה. את היום החמישי למחני ואל על הטרדה: חשני ונחלתו שיש

אינו נזקק לתדלוק ותחזוקה ואפשר גם לגרור אותו עליידי הקומנדקאר.

המסע הגדול מאילת, משולב בקטעי נסיעה באיפניים, ביום השלישי למסע, מתרכזים כולם במישר, ומקבלים הצנחת אופניים, הדרך לאילת אורכת יום וחצי בדיוק, כפי שתיכנון יאיר. עמידה מדויקת זו בלוח-הזמנים, מעוררת התפעלות, כי ליאיר אין עדיין ניסיון של נסיעה בדרכי עפר, מסעות שבאו לאחר מכן מוכיחים, כי רעיון האופניים הוא בר-ביצוע ואף למעלה מזאת. באחת הנסיעות עושים 700 ק"מ עליגבי אופניים תוך 10 ימים.

מספר יוסל מגבע: "האופניים שולבו גם בסדרות. התחלנו לצאת לסדרות ברכיבה וכך למשל, אם היו לנו הרצאות בבאר-שבע היינו נוסעים לשם ובחזרה למאהל עליגבי אופניים".

הגמלים, היו "השיגעון" השני של יאיר. לא היו מתאימים מהם לרעיון של עצמאות הכוח במידבר. הגמלים, כמו גם האופניים הם "כלי" שאינו דורש תחזוקה מרובה, אינו "מתקל" קל" ואינו מתפוצר. הוא שקט, ממושמע, בעל כוח סבילות ואפשר לעבור על גבו מרחקים ארוכים. גם בניסוי זה נתמך יאיר עליידי המח"ט. שני הגמלים הראשונים הגיעו מאיזור באר-שבע, שני סמלים ותיקים בסיירת, ירדו אל מאהלי הבדרים אים ולמדו שם במשך תקופה קצרה את אופן הטיפול בספינות המידבר. לקציני-הגמלים מונה סגן גדעון הלוי.

האירוע הראשון בהשתתפות הגמלים מסתיים ב...בית המישפט. שמונת הגמלים שמובאים לסידרה בבית-גוברין, מצליחים להימלט כשהחברה דולקים בעיקבותיהם, ללא הצלחה. לאחר חיפושים נמצאו רק המושה, כשהם לועסים להנאתם בשדות המושבים הסמוכים. המתיישבים דרשו מן הצבא פיר צויים והמח"ט דרש מיאיר דו"ח. אלה שקראו את הדווח של יאיר ציינו, כי הוא הצטיין ביושרו ובנכונות ליטול את מלוא האחריות למה שאירע.

משגלמדו הלקחים ונצבר יותר ניסיון בטיפול בגמלים החלו המסעות. המסע הראשון היה לירושלים, כשכל גמל נושא על גבו ציוד שמישקלו כ-250 ק"ג. הדרך ליעד אורכת יום וחצי ובחזרה, די בלילה אחד. במסע זה, כבר זוכים הגמלים לשמות ולכינויים. גמל שבא מאיזור רביבים זוכה, הודות לטיבו המשובח, לכינוי "מייק סדלר", כשמו של הנווט המשובח בקמא"ט (קבוצות מידבר ארוכות טווח) בכוחות הקומנדו הבריטי במידבר המערבי במלחמת-העולם-השנייה בפיקודו של קפט' סטרלינג. גמלים אחרים זכו בכינויי "חובה", קנופ, בר' ששת וחנה'לה גרדנית.

מסעות הגמלים שבאו לאחר מכן, שיכללו את השיטה. המסלול התארך לכדי — 200 קילומטר הלך ו-200 שוב. יאיר מתכנן את המסלול באופן כזה, שכל יומיים יגיעו הגמלים אל בור מים וכל יומיים אל איזור שיש בו מיספוא. היה ניסיון להתקין עליגבי הדבשות הצובות למיקלעים. הרכיבה התבצעה באופן כזה, שעל כל דבשת נמצאו שני אנשי סיירת. נערכו גם תחרויות בין הגמלים.

לא חסרו כמובן גם צרות שאינן אופייניות לכלי-דרכב צבאיים אחרים. גמל נשך מישהו בכתף, והיה צורך לאשפזו בדחיפות. שעה שעברו ליד רמלה החלו הגמלים להשתולל, תוך שהם מסכנים את האזרחים בסביבה. בשל כך ניתנה, לאחר מכן, ההוראה שלא לעבור עם הגמלים בתוך ישובים.

המסע אל הסידרה החטיבתית האחרונה, במהלכה נרצח יאיר, מבוצע גם הוא עליגבי גמלים. בשטח עורכים מסעי חוליות עם הגמלים. למסע מוקצבים יומיים, היעלמו של יאיר ביום השני קיטע את הסידרה באמצעה.

נוער, אין ברירה.

1. שגנון" האמיתי של יאיר הוא לשוטט בדרכים. יאיר משוגע על דרכים חדשות. דומה כי הארץ על דרכיה ושביליה הקיימים קטנה עליו. הוא נובר שוב ושוב במפות ובשטח למצוא נתיבי בות חדשים, לא ידועים, מרתקים. כשם שהוא מתחקה אחר דרכים וצורות חדשות בכל תחומי פעילותו, כך הוא תר גם אחר תוואים חדשים על הקרקע. מחשבתו מתרועעת בקדחת תנות אחר אורחות נעלמות: כאן ניתן לקצר דרך, כאן ניתן לפרוץ שביל, כאן אפשר להביא מטיילים אל אתר עתיקי חדש. שיגנון הדרכים המתגלה של יאיר, מעמיד את היילוי קרועי עיניים, גם לאחר שכבר הסכימו ל"אהבות המזרות" של המ"פ, פליאות והשתאות לצד איאמון, מובעים גם מצד הגורמים האזרחיים והצבאיים, אותם מפעיל יאיר בעניין מיי-מוש רעיונותיו שלעולם אינם נשארים בלא תרגום מעשי.

שתי דרכים חדשות סלל יאיר עם יחידתו כשילוב נוער הקיבוצים, האחת במרחב יהודה הנקראת על שמו: "מעלה ואיר" והשניה בסמוך לאילת בגבול המצרי (לשעבר) ושמה: "דרך יאיר". לבד מזאת, היו מיבצעי פריצה נוספים בדרכים ובשבילים קיימים, בהם נמצאו קטעים חסומים. את דרך "מעלה היעלים" סלל יחד עם אנשיו תוך שלושה ימים. הדרך בין באר שבע לסימהלה קוצרה תודות לכך בקילומטרים רבים, איש לא האמין. כושר האירגון והאית המיכשולים של יאיר הדחימו גם את האופטימיסטים, שהרי מעולם לא היה סוללי-כבישים מיקצועי, ואילו ההצעה שהעלה מאחר יותר — סמרה שערותיהם של ה"צנורות המקובלים".

ברעיון שהעלה בהתלהבות רבה, ביקש את רשות הצבא ותנועות ההתיישבות לשלב 60 בני-נוער מן הקבוצים, יחד עם חיילי יחידתו בשלושה מחזורי עבודה, לצורך פריצת דרך מ"מעלה היעלים" עד אילת, דרך שתעבור לאורך הגבול ה"מצרי. העבודה, אמר, תיעשה בידיים בסיוע לומים (דקרים) וחמרי נפץ.

מבול השאלות, הפליאות וההזדהות נוסח "כניסה למיטה חולה", אינו מצליח לצנן את הדינמו שהחל פועל אצל יאיר, משום שמאחרי ההתלהבות מתבססות דעות מגובשות באשר להבאת הנוער אל נוף הארץ. דומה, כי כפר ברומאנטיקה של שבילי עיזים בלב הנגב, שבילים המשמשים נתיבים למעטים ולחוקים, מדוע לא כולם? ומדוע רק ברגל, מדוע שלא יגיעו גם באופניים, עליגבי גמלים, על מושבי הקומנדקאר, במשי-איות או אפילו באוטובוסים?

יש להניח, שמלבד קנאותו של יאיר לעניין, סייעו לו בקבלת ההסכמה מצד הצבא גם אינטרסים פשוטים, פיקוד הדרום היה מעוניין בדרך מסוג זה, לצרכיו הוא ואילו חטיבת הצנחנים, ומפקדה, היו להוטים לקרב אליהם את הנוער ולהגדיר ביר את ההתנדבות לצנחנים. במיבצע מעיון זה, ראו אפשרות טובה לקירוב לבבות.

הסיור הראשון לקביעת התוואי לדרך החדשה, נערך בסמוך לסיום שנת הלימודים, המשתתפים בסיור מספרים, כי יאיר הלך קדימה לבדו, כשהוא שקט ומהורהר, בודק את הצוקים האידיריים, מפולות הסלעים, ושיפכי העפר ובסוף עצר, פנה אל הנילוויים אליו ואמר: "נוער, אין ברירה, פה צריכה לעבור דרך", וצריך יהיה לפרוץ אותה בשלושה ימים. באו דקות.

שלא כאל מיבצע ימים התייחס יאיר אל שלב הביצוע, ובמיוחד לנושא הבטיחות — בתחושת אחריות חמורה. התייחס רוח לחיילים המלווים היה חד-משמעי ומתיר: חייל יושב בכל משאת המסיעה נערים ופוקח שבע עיניים, כדי להשגיח עליו הם. נהג לא יעז לעלות אפילו בקילומטר אחד על מהירות הנסיעה המותרת בשטח פתוח. כל כמה עשרות קילומטרים יעצור הנהג את המכונית, יבדוק אותה היטב, מהדלתות והרדפנות ועד לצמיגים. בירידה מן הכביש — נסיעה איטית וזהיר זה במיוחד. בקטעים הקשים יורדו הנערים מן הרכב, והמכור ניות יעשו את הקטע לבדן. הנערים יניעו אחריהם ברגל. בשעת העבודה יודאו האחראים על הקבוצות, שאיש מן הנערים לא יעבוד בליו כובע, לא יימצא בהפסקה (שבין 10 — עד 4 אה"צ) מחוץ לסככות. מיישתיה יסיפקו בהתמדה ויינתנו ללא הגבלה, עם כדורי מלח. שני חובשים יימצאו אותם כל העת.

60 בני-נוער ואנשי הסיירת פרצו הדרך בשלושה ימים כמתוכנן

ב-12 ביולי, בוקר יום ראשון בהיר, התכנסו כ-100 נערים, בנייהם שש בנות (השביעית היתה פקידת היחידה), השיירה וצאה לדרך ובשעות הערביות הגיעה אל איזור הפעולה והתפצלה לת, הנערים והחיילים האחראים עליהם, פנו דרומה לחניית לילה. קבוצת החיילים עלתה לקצה הצפוני של הדרך המיועדת, החלה בעבודה והספיקה לסלול עד שעת הצות ביברת דרך, שתיכונן מגביה הועיד לה מלכתחילה שלושה ימים, למחרת עם שחר החלה גם עבודת הנערים.

בקטע הקשה, מצפון לדרום, שהצריך גם פיציצים, עבדו חיילים בלבד. מולם התקדמו הנערים מדרום צפונה, כשהאחרי אים עליהם, מרכיבים קבוצות מעורבות של יוצאי משקים שונים. ב-10 לפני הצהריים היתה העבודה נפסקת, והכל היו מתכנסים תחת סככות-הענק, שניבנו מרשתות הסוואה. יאיר חולש על העבודה, עובר מקבוצה לקבוצה, שואל על מצב ידיהם של הנערים, מוציא את כלי-העבודה מידיים מיובלות ביותר, ומעביר את בעליהם לתפקידים אחרים. בערבים היו מתכנסים כולם, מבעירים מדורה, לוגמים קפה ונוגסים דברים טובים. שרים, מתעייפים מהר והולכים לישון.

בקטע הצפוני, התנהלה העבודה במשך יומיים בצעדי צב, היה צורך להתגבר על מצוק בגובה שלושה מטרים, להניח רשתות ולפוצץ, להעלות כלירכב בסיוע יתדות וכבלים — עד שביום השלישי החלה הדרך לרוץ תחת הידיים, והחלו לתכנן את אופן חנוכת הדרך. אחרי פיצוץ שפך הסלעים האחרון, נערך הטכס, ראשון ירד דמבו עם האופנוע הראשון של הסייר רת, אחריו יאיר עם הג'יפ, אחריו הקומנדקרים ולבסוף הג'יפים הנותרים. צפון ודרום נפגשו.

עוד באותו לילה ירדו הכל לאילת ויאיר שיגר מיברק למפקדו: "הדרך נפרצה, נמצאים באילת, לכולם שלום". התשובה לא איחרה לבוא: "ברכותי לפריצת הדרך". יושבים היו כולם על שפת הים, מרעישים עולמות בשירה עד שקם יאיר לפריצת הדרך". יושבים היו כולם על שפת הים, מרעירי

מטפלים ברגלו של גמל פצוע

שים עולמות בשירה עד שקם יאיר והודוע על רצינו לקיים את הטיוול המובטח לנערים: "טיול סבבשתך". את שלל המישור לות חילק לשתי קבוצות שפנו לשני כיוונים שונים, ועד מסלולים משולבם של הליכה — נסיעה — רחצה. אחת כך נפגשו לערב הווי נוסף, אחרון, באילת. למחרת, בני שישי, התקפלו צפונה.

יאיר נפל חודש וחצי לפני השלב השני בפריצת הדרך לזכרו, התגייסו הנערים פעמיים נוספות, עד שהשלימו את הדרך להר שגיא, יחד עם אנשי הסיירת עליפי תוכניתו המקרית, לאורך כל גבול סיני קיימת כיום הדרך, הפעילות האינטנסיבית, המרחבים, האתגרים הצצים מדי יום וההתמודדות עימם גורמים ליאיר סיפוק עצים. חברים ומי רים חשים זאת היטב, בעת הפגישות המחודשות עמו, הן חש עצמו מרוצה, מראה פניו טוב, מצב רוחו מרום וכו' שיזפון, בריאות ושימחת עשייה.

דינה גל, שהיתה בידידות עם יאיר ומרים, גרה בחדר סמוך לחדרם ביגור, לא יכולה היתה שלא לערוך השוואות בין ואי-שלפני" ויאיר "שאחרי". מספרת דינה: כשהיה חוזר מהצב היה כולו מדושן, כל כך ער ואקטיבי, היה בא ומספר למוכא אך הולך, פורס תוכניות ובעיות, מה שביצע יטה שהוא חוש לבצע, לפעמים היה מגיע אחרי יום גדוש יהיה יושב על השעות הקטנות, כשהיה כבר מאוחר היה אומר: "אין ברירה אני לא עייף אבל אני יודע שצריך ללכת לישון...". זיכרון דומה היה שמור גם עם אמו של יאיר, שיוגד שנפטרה בינתיים, באחד הקטעים שכתבה לזכרו של יאיר ביומן יגור, סיפרה:

"כשהיה מגיע הביתה, אחרי סיורים מפרכים, היתה שואל אותו על העומס בעבודה, יאיר היה עונה בחיך: עבודת כה טעונת חיים, שאין לי פנאי לחוש את עייפותי, התפק הוא לפי רוחי. כי אני אוהב לעמוד לעתים קרובות בפני מצב חדש, בפני אחריות חדשה, בפני מאבק שאני חש בו את עצמי ולהשקיע בו את כל כולי".

תחושת הסיפוק אצל יאיר מעורבת, עם זאת, בתחושת צורמות למדי מתוך הדי הוויכוח ביגור, שעדיין לא דמם הקיבוץ של סוף שנות ה-50 הוא עדיין מיסגרת אידיאולוגית נוקשה ומחייבת, העבודה שבשלו נתגלה קרע עמוק בדעת החברים שנהלקו כימעט לשני מחנות אידיאולוגיים, מציק לו ליאיר לא פעם, הדים למחשבות הללו ניתן למצוא בחילוף מיכתבים בין יאיר לבין חברת קיבוץ, שעבדה יחד עימי בחטיבה הצעירה, מספרת אותה החברה:

זמן רב לא נפגשנו ופיתאום שמעתי, יום אחד, שיאיר הת לצבא הקבע — הופתעתי, אחר-כך התחילו להגיע כל מי שמועות על מאבק שהיה במשק, על כך שהוא עמד על של הדבר נראה לי חמור והחלטתי לכתוב לו מיכתב, כדי לברר מה האמת בכל הסיפורים. בתשובה קיבלתי ממנו את המיכתב הבא:

„הערכת הזמנים של יאיר היתה לפלא. בזמן פריצת הדרך במעלה היעלים, אמר אלוף פיקוד הדרום, כי חילה הנדסה לא הצליח לפרוץ את הדרך. יאיר רק אמר: „תן לי שלושה ימים וחומר נפץ... ואכן, הדרך נפרצה תוך שלושה ימים בלבד...“

חיילי הסיירת וגמלים שעל דבשותיהם הותקנו חיצובות לירי מיקלעים

סימתו: כל מה שאתה דורש מאחרים עליך לא רק לעשות בעצמך אלא אף לעשות זאת טוב יותר. תכונה זו קושרת אליו את האנשים הסובבים אותו כבמטה מאגני. יאיר אינו מדבר אינו מטיף ואינו פוקד, כאשר הוא רוצה לשכנע את החיילים בעניין האופניים הרי שאינו עורך שיחות ממושכות, הוא פשוט נוטל את האופניים ונוסע יחד עם החבריה קילומטרים ארוכים. כך גם בעניינים אחרים: מספר אחד מפקודיו: מעשיו של יאיר הפכו מופת למעשי הפלוגה כולה. לקראת סיום מסע האופניים, למשל, כשהגענו לראש מעלה הסיירים והפלוגה כולה ישבה לנוח, הוציא יאיר כלי-גילוח ולתימהוננו הרב החל להתגלח. לאחר שחלף מומנט ההפתעה, הבנו שתקופת השדה הסתיימה, אנו מגיעים לאילת וצריך להתחיל להסתדר. ואומנם, הדבר הראשון שעשינו עם הגיענו היה גילוח.

על מיקרה אחר סיפר אחד המפקדים בסיירת: זה היה באמצע קורס מכי"ם. יצא שלא היינו הרבה זמן בבסיס והיתה הזנחה. בחדר-האוכל אפ-לו היו תולדות. הרס"ר נכנס, ראה את הברדק והלך מיד ליאיר. יאיר הלך אל החבריה ואמר שצריך לנקות את הבסיס, אלא שאף אחד לא הלך לבצע. יאיר לא ביקש פעם שניה אלא הלך עם אחד החבריה והותיר חיל לנקות. אחרי שהתחילו בחדר-האוכל ניגש יאיר ופתח לבד את הביוב, הכניס את היד וניקה. הטבחים היו נדהמים לגמרי ושאלו את הבחור מה מחפש המ"פ בביוב, אז הוא אמר להם שיאיר איבד שעון.

סיפר נח מעין-הכרמל: יום אחד, הודיעו לנו שצריך הסמלים מלוכלך. והזהירו שיעבירו אותנו לבסיס אחר. יאיר היה מעוניין שמגורי הסיירת ישארו בסמוך לרכב, לאפסנאות ולמח"ט. לכן הוא עשה מיסדר וביקש שנגקה. אחריכך בא ושאל אם ניקינו. הוא אמר שזה לא מספיק — לקח מטאטא והראה איך לנקות. הוא אמר שנחזור ונעשה מיסדר, פעם שניה ושלישית ולאחר שהסביר למה — היה נקי.

אמיר: יאיר השתתף בכל מסע תוליות של הפלוגה. מפיי"ם אחרים נהגו לנצל את זה לחופשות. כשהשתתפנו באליפות צה"ל בספורט קרבי, הוא היה המ"פ היחיד שעשה עם החברה את המסלול כולו. כולם התפלאו אז על הכושר הנפלא של הנובחרת זה עשה רושם עצום. באימון גופני היה מרכנו על חחרות רוצה. רגליהם רלל מפחדים מפתונים להתחרות

חיילי הסיירת בעת תרגיל-צניחה

הרבה שלום!
התכוונתי לקפוץ אליכם מתי שהוא, אלא שתמיד לא יוצא לי למצוא את הזמן לכך. מקווה שבעוד שבועיים אהיה זמן-מה בסביבתכם ואגיע לערב.

העניינים כמו שאת מבינה, מסובכים, לפחות היו כאלה. ערימות הליכולך סביבם גם הן בגובה מתאים. עצוב, אבל אני באמצע.

אינני מאמין בניירות ובמכתבים, על כל פנים אינני מאמין שהדברים יוסברו בדרך זו. צריך רק להיות ברור לך שאת הדברים שעשיתי עשיתי מתוך אמת פנימית וצורך פנימי שלא היה לי ספק באמיתותו. שום איש איתו הגעתי לכלל שיחה, כולל חברי יגור, חברי מזכירות הקיבוץ ואחרים, לא ערערו על הרצון שרציתי, לא אמרו שהוא לא קיבוצי או משהו בדומה, האמת, שאנשים נמנעו מלשוחח איתי לעצם העניין והשמיצו וזהו.

תודה לכן על המכתב.
תודה שכתבת אמת.

את מרגישה בעצמך, שאני חוזר בוואריאציות שונות על המלה אמת, כי זו הבעיה, האם אתה חי מתוך אמת פנימית או לא. ועל זה יש מקום לברר ולשוחח עד אור הבוקר, אלא שהתנאי הוא שהמשוחחים ידברו רק אמת.

מה שלא יהיה, להתראות ודרישת שלום לך ור הצעיר

אחרי זמן-מה הגיע אלינו לביקור, שמחננו לראותו, ישבנו על הדשא ושוחחנו, זו היתה הזדמנות טובה לשמוע ולהשמיע. אנחנו טענו שאין לחפש את השלמות האישית מחוץ לקיבוץ, על האדם להשתדל ולמצוא אפשרות לפתח את שאיפותיו ונטיותיו במיסגרת המשק. יאיר היה די נרגש ואמר שרק בתפקידו הנוכחי מתאפשר לו להיות במלוא מובן המלה את נטיותיו. האפשרויות בסיירת הן כמעט בלתי מוגבלות וכי ניתן לעבוד שם במלוא הכוח ולעשות המון. לדעתו, כל החינוך שמשקיעים בבני הקיבוץ במיה"ס ובתנועה הולך לאיבוד, אם לא יהיו מפקדים בני קיבוץ בצבא. חזרתי מהצבא — טען יאיר — וגוייסתי לחטיבה, חזרתי הביתה והייתי צריך לתת תוכנית ברפת, אחר כך דרשו ממני לעבוד בחטיבה בבית. אני רוצה שנה אחת לעשות מה שאני רוצה.

יאיר נסע. אך הוויכוח לא הסתיים. ההמשך הגיע בצורת מיכתב נוסף, מתוך תוכנו היה ברור, כי אין הוא אלא המשך ישיר של הדברים שהושמעו בביקור וכי נכתבו לאחר מחשבה חוזרת שאך חיזקה את גישתו של יאיר.

שלום!

אגב שיטוטי בארץ הזאת, יצא לי להיפגש עם כל מיני סוגים של בני-אדם ויותר מהכל עם מושגי בני-האדם על טוב, על צדק, על יושר, על עזרה לזולת. הרבה פעמים ניסיתי להעמיד את עצמי בנקודת המוצא שלהם. נדמה לי שבזכות זה הצלחתי להבהיר לעצמי מהו העיקר שביחסי אדם לחברו

ומהו הטפל, מהו הקיים ומהו התולף. בסך-הכל האדם הבודד, האחד, הוא יצור כל כך מסובך ובלתי מובן ומסובך לאחרים. כל החברות למיניהן מתייחסות אליו אל מיספר בין רבים. כאל מישהו שהיבב להסתגל אליהן, למושגיהן לאידיאלים של-הן.

בהשקפת העולם שלי, האדם הוא מרכז הדברים. הטעם שבחייו, הרגשת הערך שלו, הרגשת היצירה, האושר ועוד כל הדברים היפים. כל אחד משיגם בדרך משלו ומהאמור לעיל — כל המסקנות.

כשעבדנו יחד בחטיבה — היה לנו עולם מושגים משותף. נדמה לי ששלי השתנה מאז. ראיתי איך הגבת על הליכתה של ד. מיגור, הרגשתי טוב את לבטיה קודם. היית שותף לצער לכאב, לניסיונות הנואשים שלה להיאחו ביגור, אדם הנאבק על דמותו, על להיות הוא.

אני סבור עקרונית, שאין זכות לאיש מאיתנו למתוח ביקורת על חברו, מדוע אנשים, שניים או שלושה, קרובים מאוד, ידידי אמת מבינים האחד את השני, מנסים לעזור ולהקל אחד על השני ומעולם לא משמיצים איש את רעהו? במיסגרת הצרה של עולם מושגיו וערכיו, יתכן ומה שכתבתי נראה מסובך, מפולפל מדי, בהרגשתי הדברים פשוטים להפליא. אהזור אחרי הצבא ליגור ואחיה עד סוף ימי בקיבוץ. אחיה את העיקר שבו, משוחרר מכל הטפל, המלאכותי והחולף שבחיי הקיבוץ. רואה את הדברים בעיני ובעיני אחרים בלי הקנאות הדתית — עם צרות הלב, בתור שכזה, כמעט אנרי כיסט (?) אני קשה שיחה בערבי הקיבוץ.

כל טוב, דרישת שלום ולהתראות יאיר.

נקודה זו של החזרה לקיבוץ חוזרת ומופיעה בדברי יאיר שוב ושוב באופן פיתאומי, בלתי צפוי, כאילו היו סיכום פנימי מי לסילוקם של זרמי הרהורים תתי-הכרתיים.

מספרת חברת הקיבוץ: „באחד הביקורים שהיה כבר לקראת סיום השנה שהקציבו לו בצבא, אמר לי יאיר שהוא חוזר ליגור, התפלאתי שוב, עכשיו אחרי שהשקעת כליכך הרבה עבודה והקמת מיפעל שברור הוא שלא יחזיק מעמד אחריו, אתה עוזב הכל וחוזר?”

— כן אני חוזר הביתה — ענה. נדמה לי שהחלה לפעם בו איזה תחושה שהגיע הזמן שיתיישב במקום אחד ויפסיק לנדוד. בשיחה אחרת סיפר לי על בת אחותו, כמה שהיאחמודה והוסיף: „זה כנראה פותר את כל הבעיות...”

הערכה מפליאה לגבי

עמידה בזמנים וצפיית תקלות אפשריות

הדוגמה האישית, על כל השתקפויותיה, היא אחת התכונות המרכזיות בדיוקנו של יאיר לא רק כמפקד סיירת אלא כאדם.

כולם. אם כולם — שנו על הארץ, ישן גם הוא איתם. יוסף: היינו באמון הפרט בנחל רובין, יאיר קבע שנחזור לבסיס עד שעה תשע בערב במסע פק"ל, ולא חשוב מה תהיה שעת היציאה. כשהגענו לכביש שמוביל לבסיס נותרה עוד חצי שעה עד לשעת היציאה. לפנינו היו עוד 4.5 קילומטרים ויאיר החליט אז שמוכרחים לעמוד בזמן. הוא לקח זבילים של מרגמה והתחיל לרוץ עם כל הציוד. רצנו אחריו, ניסינו להשיג אותו ולשבור אותו אבל לא הצלחנו. הוא היה דוגמה אישית בכל מה שנוגע לדבקות במטרה. לבסיס הגענו בזמן, אולי אפילו קצת קודם לכן. אבל אחריכך לא יכולנו לזוז כמה שעות...

לאחר תקופת ההסתגלות, אותה כינה המח"ט מנחם אבירם כ„תקופת החובבנות“, החל יאיר להצטיין בתחום המיבצעי והאירגוני עד כי הפך לאיש מיבצעים מיספר אחד בחטיבה — כפי שהעיד עליו אבירם בעצמו:

„יאיר היה פעיל מאוד בסיורים מעבר לגבול. נהגתי להטיל עליו את המשימות הקשות ביותר. הוא היה מסוגל לצלם שטח בזיכרונו ולזכור את המפה על פרטיה, לא קרה מעולם שלא הגיע למקומות המיפגש בדיוק מפתיע. היתה לו הערכה מפליא אה לגבי עמידה בזמנים וצפייה של תקלות האפשריות. בתידי רוח, כאשר ישבנו יחד על המשימה, וגם במהלך הפעולה עצמה, אייאפשר היה להבחין האם התרגש או שמא היתה זו רק שלושה חיצונית, אם כך או כך, התחושה היתה שיאיר יוצא לשטח בבטיחות עצמי רב. היה לי, ובוודאי לאנשיו, אמון מלא שיבצע בדיוק את אשר יוטל עליו. הרמטכ"ל לא הכיר אותו או מקרוב, אבל יש להניח ששמע עליו רבות. לאחר מותו דיבר על גודל האבידה.

המשיכו וסיפרו מפקדים בסיירת: „מבחינה אירגונית לא היה דומה לו, היה יושב במישרד עמוס עבודה, פה בא קצין רכב, פה מצלצל המח"ט, פה יושבים הרב"טים לתדרוך, אבל אצלו בראש הכל מאורגן. היה אומר בו זמנית, כן, לך וכן, לטלפון של המח"ט.

הערכת הזמנים שלו היתה לפלא: בזמן פריצת הדרך, יאיר אמר אז: תן לי שלושה ימים וחומר נפץ, כעבור שלושה ימים היתה דרך, אנחנו פיקפקנו, אבל הוא אמר שלושה ימים בלבד ובאמת היתה דרך...

בחדירות מעבר לגבול קיבלנו מסגנו תדריכים מדויקים והערכות זמנים גם לגבי מקומות שלא היה בהם מעולם. פעם אחת התערב עם המח"ט לגבי דיוק המסלולים שבחר... וזכה. „יאיר היה אדם שקול וקרירות, אדם כזה, עשוי להיראות כחסר שימחת חיים. אבל הוא היה אחר. כשהיינו נוסעים בדרך כיס, הוא היה אומר: לשמור על הרכב, אבל אם היינו נכני סים פיתאום לאיזה מישור, היה צועק בעליצות: חברות, התחרות עד לכביש. פה אני לא יכול שלא להשתולל...

היו לו יחסים מצויינים עם כל קציני החטיבה. אף אחד לא יכול היה לסרב לו, אם כי היו לו דרישות מיוחדות. הוא השיג כל מה שרצה.“

בשבוע הבא:

אם איננה מתנחמת